

Sygn. akt III AUa 629/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Gawda
Sędziowie:	SO del. do SA Maria Tereszczuk (spr.) SA Małgorzata Pasek
Protokolant: Agnieszka Hunek-Gruszka	

po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2018 r. w Lublinie

sprawy T. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek apelacji T. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 26 kwietnia 2018 r. sygn. akt VIII U 132/15

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od T. W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

Małgorzata Pasek Elżbieta Gawda Maria Tereszczuk

Sygn. akt III AUa 629/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2018 roku Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie T. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. z dnia 12 grudnia 2014 roku, w przedmiocie ustalenia istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego (wyrok – k. 95 a.s.).

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd pierwszej instancji oparł na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 12 grudnia 2014 roku stwierdził, że w okresie od dnia 1 lipca 2012 roku z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce i pracy najemnej w Wielkiej Brytanii zastosowanie ma polskie ustawodawstwo w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej przez T. W.. W uzasadnieniu wskazał, że w dniu 12 listopada 2012 roku ustalił, że od dnia 1 lipca 2012 roku wnioskodawca podlega ustawodawstwu Wielkiej Brytanii w zakresie zabezpieczenia społecznego. W odpowiedzi na powyższe ustalenie strona brytyjska poinformowała, że ich ustalenia nie potwierdzają, że wnioskodawca był zatrudniony w (...) Ltd w S.. Jednocześnie strona brytyjska poinformowała, że w przypadku nieudzielenia odpowiedzi na zawarte w piśmie pytania, nie wystawi formularza (...). Wobec tego Zakład pismem z dnia 21 października 2014 roku poinformował wnioskodawcę, że pozostaje osobą podlegającą wyłącznie polskiemu systemowi zabezpieczenia społecznego. T. W. złożył odwołanie od powyższej decyzji, kwestionując jej rozstrzygnięcie. W uzasadnieniu argumentował, że od dnia 1 lipca 2012 roku do dnia 31 października 2014 roku prowadził w Polsce jednoosobową działalność gospodarczą, jednocześnie będąc zatrudniony na umowę o pracę w (...) Ltd, mającej swoją siedzibę na terenie Wielkiej Brytanii, co potwierdza dokumentacja składana zarówno przed polskim, jak i brytyjskim organem zabezpieczenia społecznego. W trakcie zatrudnienia na stanowisku doradcy biznesowego wnioskodawca był oddelegowany na okres 24 miesiące do Polski, gdzie zajmował się pozyskiwaniem klientów. W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, argumentując jak w zaskarżonej decyzji. W toku procesu strony podtrzymały swoje stanowiska. Pełnomocnik wnioskodawcy pismem z dnia 2 października 2015 roku wniósł również o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Lublinie ustalił, że T. W. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie wykonywania usług stolarskich. Z tego tytułu od dnia 1 kwietnia 2008 roku do dnia 30 czerwca 2012 roku był zgłoszony do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. W dniu 1 lipca 2012 roku T. W. zawarł umowę o pracę z (...) Ltd. Na jej podstawie został zatrudniony na czas nieokreślony na stanowisku specjalisty ds. marketingu. Czas pracy został ustalony w wymiarze od 0 do 20 godzin tygodniowo, w zależności od grafika pracy lub uzgodnień z kierownictwem, natomiast wynagrodzenie w wysokości 6,10 funtów szterlingów brutto za każdą przepracowaną godzinę. (...) Ltd zajmowała się finansami, księgowością oraz doradztwem podatkowym. Wnioskodawca miał pracować na terenie Polski przy użyciu komputera oraz telefonu. Jego obowiązki miały polegać na kontaktowaniu się z potencjalnymi klientami, którzy następnie zawierali umowę o świadczenie usług księgowych ze spółką (...).

Sąd pierwszej instancji ustalił również, że pismem z dnia 1 lipca 2012 roku wnioskodawca złożył przed organem rentowym oświadczenie, zgodnie z którym od dnia zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w Wielkiej Brytanii właściwym dla niego ustawodawstwem jest ustawodawstwo brytyjskie. Pismem z dnia 25 października 2012 roku organ rentowy wezwał wnioskodawcę do przedstawienia dowodów potwierdzających faktyczne wykonywanie pracy w Wielkiej Brytanii, w tym umowy o pracę i numeru brytyjskiego ubezpieczenia społecznego. Pismem z dnia 5 listopada 2012 roku wnioskodawca przesłał wymagane dokumenty. W związku z tym organ rentowy pismem z dnia 12 listopada 2012 roku poinformował T. W., że w okresie od dnia 1 lipca 2012 roku podlega ustawodawstwu Wielkiej Brytanii w zakresie ubezpieczeń społecznych na podstawie art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. EU z 30.04.2004 nr L 166/1 ze zm.). Jednocześnie organ zaznaczył, że ustalenie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy i może zostać unieważnione w sytuacji, gdy nastąpią istotne zmiany w aktywności zawodowej wnioskodawcy lub instytucja właściwa w Wielkiej Brytanii będzie miała istotne zastrzeżenia co do określonego ustawodawstwa właściwego. Zakład poinformował także, że ustalenie ustawodawstwa stanie się ostateczne w ciągu dwóch miesięcy od poinformowania o tym fakcie instytucji brytyjskiej, jeżeli nie zgłosi ona zastrzeżeń. Jednocześnie instytucja brytyjska powinna wystawić wnioskodawcy zaświadczenie(...). Pismo zostało przesłane do wiadomości brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej. Pismem z dnia 2 stycznia 2013 roku brytyjska instytucja ubezpieczeniowa(...)poinformowała Zakład Ubezpieczeń Społecznych, że sytuacja dotycząca zatrudnienia i zamieszkania wnioskodawcy w Wielkiej Brytanii jest niejasna, w związku, z czym wnoszą o przekazanie mu pisma wraz z pytaniami i formularzem (...) do wypełnienia w celu właściwego rozpoznania sprawy. Pismem z dnia 22 stycznia 2013 roku wnioskodawca został wezwany do udzielenia odpowiedzi na pismo z dnia 2 stycznia 2013 roku oraz uzupełnienia formularza (...) nadesłanego przez brytyjską instytucję ubezpieczeniową. Wnioskodawca został także poinformowany, że w przypadku nieudzielenia odpowiedzi oraz

niedostarczenia uzupełnionego formularza Zakład ustali jako właściwe polskie ustawodawstwo w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu. Pismem z dnia 13 października 2014 roku wnioskodawca przesłał brytyjskiej instytucji (...) odpowiedź na część pytań oraz wypełniony formularz (...). W dniu 17 października 2014 roku stanowisko ds. migrujących Zakładu Ubezpieczeń Społecznych poinformowało pisemnie stanowisko ds. orzecznictwa, że ustalenie ustawodawstwa brytyjskiego w piśmie z dnia 12 listopada 2012 roku miało charakter tymczasowy. Wnioskodawca w dniu 13 października 2014 roku nie przedłożył wymaganych dokumentów i nie odpowiedział na wszystkie pytania strony brytyjskiej. W związku z tym od dnia 1 lipca 2012 roku w zakresie zabezpieczenia społecznego wobec T. W. ma zastosowanie ustawodawstwo polskie zgodnie z art. 11 ust 3 lit a) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004. Pismem z dnia 21 października 2014 roku wnioskodawca został poinformowany przez Zakład, że nie przedłożył wszystkich wymaganych informacji pozwalających na podtrzymanie ustalonego ustawodawstwa brytyjskiego. Z tego względu (...) nie potwierdzi ustawodawstwa na formularzu(...), co oznacza, że wnioskodawca nie podlega zabezpieczeniu społecznemu w Wielkiej Brytanii. W konsekwencji od dnia 1 lipca 2012 roku wnioskodawca pozostaje osobą podlegającą wyłącznie polskiemu systemowi zabezpieczenia społecznego. Pismem z dnia 13 listopada 2014 roku T. W. zwrócił się do organu rentowego z wnioskiem o wydanie decyzji administracyjnej. W odpowiedzi organ rentowy w dniu 12 grudnia 2014 roku wydał zaskarżoną decyzję.

Nadto wskazał Sąd pierwszej instancji, że w toku postępowania sądowego organ rentowy zwrócił się do brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej o udzielenie informacji, czy T. W. podlega ustawodawstwu Wielkiej Brytanii od dnia 1 lipca 2014 roku. W odpowiedzi instytucja brytyjska pismami z dnia 29 czerwca 2015 roku oraz z dnia 17 lutego 2017 roku poinformowała, że pracodawca (...) Ltd nie wypełnił wymogów określonych w decyzji nr (...) Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego z dnia 12 czerwca 2009 roku, a jego pracownicy nie spełniają wymogów art. 12 ust. 1, art. 13 ust. 1 lub art. 31 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004. Ponadto do pisma z dnia 17 lutego 2017 roku instytucja brytyjska dołączyła pismo z dnia 26 maja 2015 roku skierowane do (...) Ltd, zgodnie z którym pracodawca wnioskodawcy został poinformowany o niespełnieniu wymogów podlegania brytyjskiemu systemowi zabezpieczeń społecznych. W konsekwencji (...) nie będzie mogła wydać pracownikom dokumentu (...).

Stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów. Zostały one uznane za wiarygodne przez Sąd. Ponadto Sąd częściowo oparł ustalenia na zeznaniach wnioskodawcy T. W. oraz świadka J. W. (1). Zeznania te Sąd mógł uwzględnić jedynie w zakresie, w jakim dotyczą okoliczności prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce oraz ustaleń z pracodawcą brytyjskim, co do wykonywania pracy w Wielkiej Brytanii. Sąd zaznaczył, że zeznania dotyczące faktycznego wykonywania pracy na rzecz (...) Ltd nie miały znaczenia dla ustalenia ustawodawstwa polskiego w sytuacji, gdy brytyjska instytucja ubezpieczeniowa nie potwierdziła takiej okoliczności.

W ocenie Sądu pierwszej instancji odwołanie nie było zasadne i podlegało oddaleniu. Sąd odwołując się do treści art. 83 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 963, tekst jedn. ze zm.) wskazał, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących zgłaszania do ubezpieczeń społecznych. Z uwagi na przystąpienie Polski do Unii Europejskiej z dniem 1 maja 2004 roku w przypadku pracy wykonywanej na terenie państw członkowskich w ramach swobodnego przepływu osób zastosowanie ma również prawo europejskie. Od dnia 1 maja 2010 roku obowiązuje w Polsce rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) numer 883/2004 z 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE. L z 2004 r., nr 166, str. 1, zwane dalej rozporządzeniem podstawowym). Zgodnie z przyjętą zasadą ogólną, wyrażoną w art. 11 ust. 1 rozporządzenia osoby, do których stosuje się rozporządzenie podlegają w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. W świetle art. 11 ust. 3 lit. a) cytowanego rozporządzenia osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego. W myśl art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z przepisami ust. 1.

Dodał Sąd, że w sprawie zastosowanie znalazło również rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) numer 987/2009 z dnia 16 września 2009 roku dotyczącego wykonywania rozporządzenia numer 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE. L z 2009 r., nr 284, str. 1, zwane dalej rozporządzeniem wykonawczym). W myśl art. 16 ust. 1 i ust. 2 tego rozporządzenia osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego 883/2004 oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego 987/2009. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu. Natomiast zgodnie z art. 16 ust. 3 tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii. Co więcej, jak stanowi art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego, w przypadku, gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określane na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego.

Wskazał Sąd, że powyższe procedury zostały zastosowane w niniejszej sprawie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.. Organ rentowy w dniu 12 listopada 2012 roku w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego ustalił tymczasowo ustawodawstwo brytyjskie, jako właściwe dla wnioskodawcy, jednocześnie zwracając się do instytucji brytyjskiej. Przed upływem terminu 2 miesięcy, tj. pismem z dnia 2 stycznia 2013 roku (...) poinformował Zakład o swoich wątpliwościach, żądając od wnioskodawcy wyjaśnień. Z tego względu, wbrew twierdzeniom wnioskodawcy, nie można uznać, że ustalenie ustawodawstwa stało się ostateczne (art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego). W toku dalszego procedowania wnioskodawca został zobowiązany do uzupełnienia dokumentacji i przesłania odpowiedzi na pytania, co wykonał dopiero w dniu 13 października 2014 roku. Następnie (...) informowało zarówno wnioskodawcę, jak i jego pracodawcę (...) Ltd o braku możliwości objęcia go brytyjskim systemem ubezpieczeń społecznych i wystawieniu formularza A1, który stanowi tego potwierdzenie. Zgodnie z art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia podstawowego, poświadcza, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie. W niniejszym postępowaniu wnioskodawca nie legitymował się takim zaświadczeniem, w związku z czym organ rentowy miał uprawnienia do wydania decyzji na podstawie posiadanej dokumentacji.

Jednocześnie Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że nie było podstaw do uznania, że dalsza korespondencja pomiędzy Zakładem Ubezpieczeń Społecznych a (...) dotyczy kolejnej umowy o pracę, a zarazem kolejnego okresu ubezpieczenia. Pisma Zakładu z dnia 15 grudnia 2014 roku, a także kolejne, wyraźnie dotyczą okresu od dnia 1 lipca 2012 roku, a zatem okresu spornego w niniejszej sprawie.

Podniósł Sąd, że brytyjska instytucja ubezpieczeniowa potwierdziła, że wnioskodawca, podobnie jak pozostali pracownicy (...) Ltd, nie mogą podlegać ustawodawstwu brytyjskiemu w zakresie zabezpieczeń społecznych, jako pracownicy najemni, w związku z czym polski Zakład Ubezpieczeń Społecznych prawidłowo wydał zaskarżoną decyzję. Zarówno organ rentowy, jak i sąd rozpoznający sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych nie ma kompetencji do samodzielnego określania tytułu do ubezpieczeń społecznych na terytorium innego Państwa Członkowskiego.

Jeśli organ poweźmie wątpliwości, to powinien nawiązać kontakt z instytucją ubezpieczeniową innego państwa w celu wymiany odpowiednich danych niezbędnych dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 11 lipca 2017 roku, III AUa 1740/16, Lex nr 2387023). Powyższa sytuacja miała miejsce w rozpatrywanym przypadku. Organ rentowy poinformował (...) o tymczasowym ustaleniu brytyjskiego ustawodawstwa, a instytucja brytyjska powzięła, co do tego wątpliwości. Wszczęła zatem własne postępowanie, w wyniku którego stwierdziła brak możliwości objęcia wnioskodawcy brytyjskim systemem ubezpieczeń. Polski organ rentowy oraz polski sąd ubezpieczeń społecznych nie mogą kwestionować ustaleń faktycznych oraz ostatecznego stanowiska (...). Wnioskodawca może natomiast kwestionować stanowisko instytucji brytyjskiej według procedur przewidzianych w Wielkiej Brytanii. W piśmie z dnia 2 marca 2015 roku został zresztą poinformowany o możliwości skontaktowania się z (...) w celu prowadzenia dalszego postępowania.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania Sąd uznał, że zaskarżona decyzja była prawidłowa i została wydana z zachowaniem odpowiednich procedur przewidzianych prawem europejskim. Tym samym odwołanie wnioskodawcy podlegało oddaleniu. W punkcie II wyroku Sąd oddalił wniosek pełnomocnika wnioskodawcy o zasądzenie kosztów procesu, z uwagi na wynik sprawy. Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Wnioskodawca przegrał sprawę, w związku z czym wniosek o zasądzenie kosztów procesu również okazał się niezasadny i podlegał oddaleniu (uzasadnienie – k. 97-101 a.s.).

Apelację od powyższego wyroku wniósł T. R., zaskarżając go w całości. Zarzucił:

- 1) naruszenie art. 13 ust. 3 w zw. z art. 13 ust. 1 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L.2004.166.1, ze zm.) poprzez dowolne uznanie, że od dnia 1 lipca 2012 roku do dnia 31 października 2014 roku ubezpieczony podlegał ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych;
- 2) naruszenie art. 11 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego poprzez jego błędne zastosowanie, na skutek, czego ubezpieczony został niezasadnie objęty obowiązkiem ubezpieczenia na terenie RP mimo tego, że zgodnie z tym przepisem osoby, do których stosuje się powyższe rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego, a zatem wykluczone jest nakładanie przez państwa członkowskie obowiązków na osoby, do których ma zastosowanie rozporządzenie 883/2004, jeżeli na podstawie przepisów rozporządzenia podlegają systemowi zabezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego - i przez to nierozpoznanie istoty sprawy;
- 3) naruszenie art. 16 ust 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. (rozporządzenia wykonawczego) objawiające się w wadliwym przyjęciu, że w tej sprawie doszło do skutecznego zakwestionowania podlegania pod brytyjskie ustawodawstwo, podczas gdy brytyjskie organy ubezpieczeniowe nie przedstawiły żadnych uzasadnionych wątpliwości co do podlegania przez T. W. pod brytyjskie ustawodawstwo w okresie od dnia 1 lipca 2012 do dnia 31 października 2014 roku, zaś skarżący po złożeniu w Polsce pisemnego stanowiska w 2013 roku aż do dnia 13 października 2014 roku nie otrzymał z ZUS żadnego pisma kwestionującego jego stanowisko, iż nie podlega pod polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczenia;
- 4) naruszenie art. 233 § 1k.p.c. w zw. z art. 3 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 roku. Dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego polegającego na nieuwzględnieniu dowodów, wyjaśnień i informacji przedstawionych przez ubezpieczonego na okoliczność wykonywania pracy zarobkowej na terenie Wielkiej Brytanii;

5) naruszenie art. 467 § 4 k.p.c. poprzez wadliwe uznanie, że ZUS wykonał wytyczne wynikające z zarządzenia z dnia 4 kwietnia 2016 roku, podczas gdy ZUS wbrew tym wytycznym nie wydał zgodnie z tym zarządzeniem nowej decyzji;

6) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez wadliwe uznanie, że pisma złożone przez ZUS po wydaniu zarządzenia z dnia 4 kwietnia 2016 roku stanowią dokumenty wskazujące na skuteczne zakwestionowanie faktu podlegania przez skarżącego prawodawstwu brytyjskiemu, podczas gdy złożone przez stronę brytyjską dokumenty kwestionujące stanowisko skarżącego zostały wystawione w 2015 roku i dotyczą okresu po 31 października 2014 roku a więc nie dotyczą tej sprawy;

7) nierozważenie całości materiału dowodowego, poprzez pominięcie zeznań J. W. (2), która zeznała, że w styczniu lub lutym 2013 roku złożyła do ZUS odpowiedź na pismo kwestionujące ustawodawstw tymczasowe, przez co doszło do wadliwego uznania, że ustawodawstwo tymczasowe brytyjskie, zostało skutecznie zakwestionowane.

Wskazując na powyższe zarzuty wniósł zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez uwzględnienie odwołania i ustalenie, że wnioskodawca T. W. w okresie od dnia 1 lipca 2012 roku do dnia 31 października 2014 r. podlegał ustawodawstwu Wielkiej Brytanii w zakresie zabezpieczenia społecznego i nie podlegał pod polskie ustawodawstwo w tym zakresie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i poprzedzającej go decyzji ZUS oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania do ZUS O/L., na zasadzie art. 477^{14a} k.p.c.. Nadto wniósł o zasądzenie kosztów procesowych zgodnie z normami przepisanyymi (apelacja – k. 106-108 a.s.).

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jej oddalenie (odpowiedź na apelację – k. 119-120 a.s.).

Na rozprawie w dniu 13 grudnia 2018 roku pełnomocnik wnioskodawcy popierał apelację, a pełnomocnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie apelacji, dodatkowo domagając się zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 127v. a.s.).

Sąd Apelacyjny w Lublinie, zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna

Analizując podniesione w apelacji zarzuty, rozważania należy rozpocząć od podniesionego zarzutu naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 § 1 k.p.c. bowiem tylko prawidłowo ustalony stan faktyczny może stanowić podstawę do oceny poprawności zastosowania prawa materialnego.

Przyjmuje się, że naruszenie art. 233 §1 k.p.c. może nastąpić albo poprzez niedokonanie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, czego efektem jest konstruowanie ustaleń faktycznych tylko na części tego materiału albo też na przekroczeniu granic swobody oceny zebranego materiału. Uprawnienie sądu do oceny swobodnej dowodów według własnego przekonania nie może bowiem oznaczać dowolności tej oceny, i poza sporem winno być, iż dokonując takiej oceny sąd nie może ignorować zasad logiki, osiągnięć nauki, doświadczenia czy też wyciągać wniosków, w żaden sposób nie wynikających z materiału dowodowego. Samo wyciągnięcie przez sąd wniosków czy dokonanie ustaleń dla strony niekorzystnych nie daje z reguły jeszcze podstaw do przyjęcia wadliwości oceny materiału dowodowego. Dla skuteczności zarzutu przekroczenia granic oceny konieczne jest wskazanie w czym przejawia się wadliwość oceny danego dowodu przez Sąd, a w grę mogą wchodzić różnego rodzaju uchybienia takie jak np. wadliwe zrozumienie (odczytanie treści danego dowodu), oparcie się na dowodzie wbrew zasadom logiki, nauki czy doświadczenia życiowego. Czasami taki zarzut może też uzasadniać oparcie się na dowodzie, który jakościowo nie przystaje do reszty zebranego materiału dowodowego, ale w takim przypadku trzeba pamiętać, iż to nie ilość dowodów ma znaczenia, lecz ich, jakość wyrażającą się w ich wiarygodności.

W sprawie zaś fakty istotne dla rozstrzygnięcia to fakt, że apelujący na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej prowadzi działalność gospodarczą w zakresie usług stolarskich oraz fakt, że z tego tytułu od dnia 30 czerwca 2012 roku skarżący podlegał ubezpieczeniom społecznym. Następnie prowadząc działalność gospodarczą

w Polsce w spornym okresie apelujący powołując się na stosunek pracy łączący go z (...) Ltd., to jest z firmą mającą swoją siedzibę na terenie Wielkiej Brytanii, domagał się stwierdzenia dla niego podlegania w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu brytyjskiemu. Prowadzona przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych współpraca z organem brytyjskim dotycząca wyjaśnienia, czy z tytułu zawartego stosunku pracy z firmą brytyjską wnioskodawca podlega tam z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym, nie dała dla wnioskodawcy wyniku pozytywnego. Instytucja brytyjska odmówiła ostatecznie wnioskodawcy poświadczenie formularza(...)o zastosowaniu ustawodawstwa brytyjskiego. Było to między innymi skutkiem poinformowania instytucji brytyjskiej przez samego apelującego, że pracę wykonuje tylko w kraju zamieszkania, to jest w Polsce oraz skutkiem udzielenia tylko części odpowiedzi na pytania instytucji brytyjskiej.

Powyżej wskazane okoliczności są, w ocenie Sądu Apelacyjnego, w zupełności wystarczające dla rozstrzygnięcia sprawy przy uwzględnieniu najistotniejszych zasad, na których opiera się rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 166/1 z 30 kwietnia 2004 roku, ze zmianami). Zasadą wprost wynikającą z art. 11 ust 1. rozporządzenia jest jednoczesne podleganie tylko jednemu ustawodawstwu. Jednocześnie stosownie do pkt 11 preambuły do rozporządzenia uwzględnianie okoliczności lub wydarzeń mających miejsce w jednym państwie członkowskim nie może w żaden sposób sprawiać, iż właściwym dla nich stanie się inne państwo, albo, że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo. Inaczej mówiąc stosowanie przepisów rozporządzenia do osoby podejmującej aktywność w dwu lub więcej państwach rodzącą obowiązek ubezpieczenia powinno doprowadzić do przesądzenia tego, któremu ze zbiegających się ustawodawstw ubezpieczony podlega i zabezpieczyć go przed niepodleganiem ubezpieczeniom w żadnym z tych państw. Przyjąć należy, iż przepisy wspomnianego wyżej rozporządzenia nr 883/2004 koordynacyjnego jak i rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 roku dotyczącego wykonania rozporządzenia nr 883/2004 nie prowadzą do wniosku, iż polski organ rentowy jest uprawniony bezpośrednio do ustalenia w wydanej decyzji polegania ubezpieczeniu społecznemu w innym państwie, choć w przypadku przyjęcia ustawodawstwa tymczasowego (art. 16 ust 2 rozporządzenia wykonawczego) - być może takie wstępne określenie ustawodawstwa nawet innego państwa należałoby dopuścić, z zastrzeżeniem jego warunkowej skuteczności, która uzależniona byłaby od późniejszej akceptacji wskazanego ustawodawstwa przez uprawniony organ tego państwa. Generalnie jednak zasadą winną być, iż tylko organ danego kraju może stwierdzić arbitralnie i wiążąco jedynie podleganie ustawodawstwu tego państwa w imieniu, którego działa, natomiast podleganie ustawodawstwu innego państwa może ustalić jedynie pośrednio poprzez wydanie decyzji stwierdzającej niepodleganie ustawodawstwu swojego państwa. Powyższy wywód nie miał charakteru teoretycznego, lecz nawiązywał do żądania apelacji, aby dokonać stosowanej zmiany wyroku i decyzji poprzez przyjęcie ustawodawstwa brytyjskiego, co nie jest dopuszczalne, zwłaszcza, że w sprawie nie mamy już do czynienia z wstępnym określeniem ustawodawstwa. Określenie brytyjskiego ustawodawstwa miałoby władczy charakter i powodowałoby skutek na terytorium innego państwa (Zjednoczonego Królestwa). W sprawie możliwym byłoby, co najwyżej uwzględnienie apelacji (odwołania) wyłącznie przez wykluczenie podlegania ustawodawstwu polskiemu, gdyby można było przyjąć, jako przesłankę rozstrzygnięcia podleganie przez wnioskodawcę ustawodawstwu brytyjskiemu, co jednak nie zostało wykazane.

Apelujący powoływał się na świadczenie pracy na terenie Wielkiej Brytanii, co uzasadniałoby oczywiście w zbiegu z działalnością gospodarczą w Polsce - przyjęcie ustawodawstwa brytyjskiego w oparciu o art. 11 ust.3 rozporządzenia nr 883/2004. Istotnym w sprawie jest, iż uprawniona instytucja brytyjska odmówiła mu w ramach wszczętej procedury objęcia go ubezpieczeniami społecznymi na terytorium Królestwa, nie wydając mu formularza(...)(vide – k. 6-7 t. II akt ZUS).

W orzecznictwie bezspornym jest, iż o tym czy dana aktywność, w tym przypadku stosunek pracy, powoduje obowiązek ubezpieczenia na terytorium danego państwa władczo rozstrzygnąć może organ tego tylko państwa (por. w tym zakresie: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2014 roku, II UK 587/13, LEX nr 1545145, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 roku, II UK 333/12, LEX nr 1438536, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 roku, II UZP 2/10, LEX nr 564501, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2011 roku, I UK 84/11, LEX nr 1102996, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2012 roku, II UK 103/12, LEX nr 1380857).

Organ tego państwa uprawniony jest zatem w oparciu o przepisy tego kraju do materialnoprawnej oceny tego stosunku, w szczególności do oceny tego, czy rodzi on skutki w sferze ubezpieczeń, czy też np. z powodu pozorności, czy nieważności takowych skutków nie rodzi. W sytuacji zatem kiedy uprawniony brytyjski organ nie stwierdził podlegania apelującego w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu brytyjskiemu – to tym bardziej nie jest dopuszczalne przyjęcie ustawodawstwa tego kraju przez organ polski. Trzeba przy tym zauważyć, o czym wcześniej wspomniano, iż ewentualne uwzględnienie apelacji jak wcześniej wspomniano mogłoby polegać jedynie na zmianie decyzji poprzez wykluczenie ustawodawstwa polskiego, a wówczas doszłoby do naruszenia podstawowej zasady rozporządzenia nr 883/2004, a mianowicie apelujący nie podlegałyby żadnemu ustawodawstwu, co oczywiście nie jest dopuszczalne. Jeżeli wnioskodawca podtrzymuje, że jego aktywność zawodowa w Wielkiej Brytanii uzasadniałoby objęcie go ubezpieczeniem na terenie tego kraju z tytułu stosunku pracy – to jedyną drogą prawną dla niego jest ponowne wszczęcie stosownej procedury przed organem brytyjskim, a pozytywny efekt takiej drogi może uzasadnić ewentualną i stosowną zmianą zaskarżonej decyzji polskiego organu w trybie wznowienia postępowania.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. w dniu 12 listopada 2012 roku ustalił tymczasowo ustawodawstwo Wielkiej Brytanii dla wnioskodawcy. Korespondencja została wysłana do właściwej instytucji w Wielkiej Brytanii w tym samym dniu (k. 14 akt ZUS). W dniu 15 stycznia 2013 roku wpłynęła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. odpowiedź od instytucji brytyjskiej z żądaniem wypełnienia przez wnioskodawcę formularza (...) (k. 20-29 akt ZUS). Korespondencję z Wielkiej Brytanii doręczono wnioskodawcy w dniu 28 stycznia 2013 roku (k. 17-18 akt ZUS).

W dniu 7 października 2014 roku wnioskodawca udzielił odpowiedzi organowi brytyjskiemu (k. 31-42 akt ZUS), która nie zawierała danych wystarczających do ustalenia przez stronę brytyjską jej ustawodawstwa, o czym Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. poinformował wnioskodawcę pismem z dnia 21 października 2014 roku – data doręczenia: 24 października 2014 roku (k. 44-47 akt ZUS). Postępowanie dowodowe nie wykazało, aby wnioskodawca udzielił odpowiedzi wcześniej, to jest w okresie od dnia 28 stycznia 2013 roku do dnia 6 października 2014 roku. Wnioskodawca wskazał, że żądane informacje złożyła jego żona J. W. (2) w styczniu, bądź lutym 2013 roku w „ZUS-omacie”. Nawet jeśli żądana dokumentacja została złożona w styczniu lub lutym 2013 roku, to wnioskodawca nie dołożył należytej staranności przy czynnościach zmierzających do ustalenia właściwego ustawodawstwa. Nadto dokumentacja ta złożona w dniu 7 października 2014 roku, okazała się niewystarczająca dla strony brytyjskiej.

Wbrew zarzutom zawartym w apelacji, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie wykonał w całości zarządzenia Sądu z dnia 4 kwietnia 2016 roku (k. 45-48 a.s.) i nadesłał dokumentację przedstawioną przez stronę brytyjską, dotyczącą innego, późniejszego okresu ubezpieczenia, należy stwierdzić, iż korespondencja z Wielkiej Brytanii kierowana do polskiego organu i wnioskodawcy stanowi odpowiedź na pismo Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 grudnia 2014 roku, które dotyczyło ustalenia właściwego ustawodawstwa od dnia 1 lipca 2012 roku (ponowne zapytania kierowano o ten sam okres w dniu 19 stycznia 2015 roku i w dniu 30 kwietnia 2015 roku – k. 1-3 t. II akt ZUS). W dniu 2 marca 2015 roku brytyjska instytucja ubezpieczeniowa, w odpowiedzi na pismo wnioskodawcy z dnia 7 października 2014 roku, poinformowała go o braku możliwości wystawienia formularza (...) (k. 4-7 t. II akt ZUS). Zakład Ubezpieczeń Społecznych poinformował stronę brytyjską, iż od dnia 1 lipca 2012 roku wobec wnioskodawcy ma zastosowanie ustawodawstwo polskie (k. 8-11 t. II akt ZUS). Z tego też względu materiał dowodowy znajdujący się w aktach ubezpieczeniowych wnioskodawcy i w aktach sądowych był wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy.

Już tylko ubocznie stwierdzić należy, że zgodnie z cytowanymi wyżej rozporządzeniami Unii Europejskiej, jeśli dana osoba jest zatrudniona jedynie w kraju zamieszkania, nawet jeśli praca jest wykonywana w domu, przy użyciu środków teleinformatycznych (jak w niniejszej sprawie), podlega ona prawodawstwu tego kraju. Bez znaczenia jest siedziba firmy, pochodzenie klientów, miejsce wypłacania wynagrodzenia za pracę. W tym przypadku ma zastosowanie art. 11 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny w Lublinie uznał, że wyrok Sądu pierwszej instancji jest trafny, zaś apelacja płatnika składek podlega oddaleniu, na podstawie art. 385 k.p.c. (pkt I sentencji).

O kosztach Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz na podstawie § § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku sprawie opłat za czynności radców prawnych, zasądając kwotę 240 złotych (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 roku, poz. 265, ze zmianami).

SSA Małgorzata Pasek SSA Elżbieta Gawda SSO del. do SA Maria Tereszczuk